

STAREA ȘI UNELE PROBLEME ALE STRUCTURII MANAGERIALE A SECTORULUI ENERGETIC AL REPUBLICII MOLDOVA

**Dr. ing. Ilie Timofte -- Ministerul Industriei și Infrastructurii,
Tatiana Iurcu -- licențiată în științe administrative, Universitatea de Stat din
Moldova, Republica Moldova**

Este reflectată starea structurii manageriale a complexului energetic al Republicii Moldova și evidențiate unele probleme în activitatea de perfecționare a acestei structuri.

Structura managerială a sectorului energetic al Republicii Moldova este temelia formării sistemului de gestionare a lui ce reprezintă una din principalele ramuri ale economiei naționale, de nivelul de dezvoltare al căruia depinde stabilitatea macroeconomică a țării, asigurarea viabilă și calitativă a economiei și populației cu energie și combustibil la tarifele și prețurile rezonabile, cu impact minim asupra mediului ambiant.

La moment starea structurii manageriale ale sectorului energetici al Republicii Moldova a fost studiată ca urmare a poruncii Guvernului RM nr.0914-969 din 01.06.2005 de a efectua o analiză profundă a stării actuale în complexul energetic, sub aspect instituțional, și examinarea oportunităților, posibilităților și modalităților de perfecționare a sistemului de gestionare a complexului energetic prin crearea unei structuri unitare.

În cele ce urmează sunt expuse unele rezultate ale acestui studiu și unele probleme ce au fost evidențiate.

Studiul conține indicii economici primari ai întreprinderilor și instituțiilor complexului energetic: producția, vânzările, numărul angajaților, salariul mediu lunar, profitul și pierderile pe perioada de activitate în ultimii 5 ani, organigrama organului central ramural administrativ și a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.

S-a constatat că dezvoltarea sectorului energetic al Republicii Moldova are loc în condiții dificile cauzată de dezmembrarea teritorială a țării, reformele economice și administrativ-teritoriale, schimbările sistemului administrației publice centrale și locale.

Ca indice ilustrativ ce reflectă dezvoltarea sectorului energetic poate fi starea economico-financiară a întreprinderilor sectorului. De exemplu, în ultimii ani sectorul energetic activează fără profit, în pierdere. Pierderile pe sectorul energetic al Republicii Moldova au constituit în 2001 circa 377 mln. lei, în 2002 circa 124 mln.lei, 2004 circa 74 mln.lei. S-a ameliorat doar activitatea întreprinderilor de stat, pierderile reducându-se de la 271 mln.lei în anul 2001 pînă la obținerea profitului de 36 mln.lei în anul 2004. Nesatisfăcătoare fiind doar activitatea întreprinderile de stat: Energogazopurificare, Termoservice și Agenția Națională de Conservare a Energiei.

În perioada de referință nesatisfăcătoare rămîne activitatea societăților pe acțiuni. Pierderile la aceste societăți s-au majorat de la 106 mln. lei în 2001 pînă la 111 mln lei în 2004. Ne satisfăcătoare este activitatea societăților pe acțiuni: S.A. „CET-1” și S.A. „CET-2”, municipiul Chișinău; S.A. „RED-Nord” și S.A. „CET-Nord”, municipiul Bălți; S.A. „Transenergoreparație”; S.A. „Comerț-Petrol”, și, în deosebi S.A. „Moldova Gaz.” (tabela 1).

Ca acest sector să se dezvolte conform destinației sale este necesar de realizarea unei administrări viabile și organizări eficiente în sector. Rolul primordial în aceasta îi revine organului administrației publice centrale de specialitate. Pe parcursul ultimilor 15 ani structura managerială a sectorului energetic a fost stabilită de Guvern în dependență de politica statului în sectorul energetic. Inițial funcția de organ central de specialitate a fost exercitată de către Departamentul Energetică, Resurse Energetice și Combustibil pe lângă Guvernul Republicii Moldova, apoi de Ministerul Industriei și Energeticii, de Ministerul Energeticii și în prezent o îndeplinește Ministerul Industriei și Infrastructurii.

În conformitate cu Regulamentul Ministerului Industriei și Infrastructurii (Hotărîrea Guvernului nr.566 din 10 iunie 2005) se disting principalele sarcini în sectorul energetic:

1. Elaborarea și promovarea concepțiilor, strategiilor și politicii statului în domeniu;
2. Elaborarea și / sau participarea la elaborarea actelor legislative și normative întru crearea condițiilor favorabile pentru funcționarea eficientă a agenților economici în sector;
3. Promovarea politicii integrării europene în sectorul energetic;
4. Promovarea politicii statului în vederea implementării rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare, inovare și transfer tehnologic;
5. Crearea unui climat investițional favorabil pentru atragerea investițiilor străine și autohtone;
6. Elaborarea principiilor și mecanismelor de amplasare pe teritoriul țării a capacităților de producție, ținîndu-se cont de Planul de amenajare a teritoriului național, potențialul resurselor din teritoriu, specializarea sferei productive teritoriale;
7. Asigurarea securității energetice a statului.

Acest organ este responsabil pentru elaborarea și aplicarea politicii Guvernului în domeniul energeticii, reieșind din programul Guvernului pe anii 2005-2009 „Modernizarea economiei – bunăstarea poporului”. Structura managerială actuală a sectorului energetic este prezentată în *schema 1*. În cadrul Ministerului aceste sarcini practic sînt exercitate de către Direcția generală securitate energetică ce conține 3 direcții:

1. Direcția electroenergetică și cooperare a sistemelor electroenergetic;
2. Direcția gazificare și resurse energetice;
3. Direcția termoelectrică.

În această structură managerială, ca și în cea precedentă în cadrul Ministerului Energeticii, se constată caracterul dublu funcțional al activității organului central de specialitate. Această situație își ia începutul din anul 1997 când prin Hotărârea Guvernului nr.767 se creează Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE). Ea se prezintă în calitate de autoritate permanentă a administrației publice cu statut de persoană juridică ce nu se subordonează unei autorități publice sau private.

Agenția reglementează activitățile economice și comerciale în sectoarele electroenergetic, termoelectric, de gaze naturale, produse petroliere prin acordarea de licențe, promovarea unei politici tarifare adecvate și protecția drepturilor consumatorilor. În activitatea sa Agenția se conduce de Constituția Republicii Moldova, Legea cu privire la energia electrică, Legea cu privire la gaze, Legea cu privire la energetică, Regulamentul Agenției Naționale pentru reglementare în Energetică și alte acte legislative și normative ale Republicii Moldova.

Agenția și-a direcționat activitatea spre organizarea în Republica Moldova a unui sistem de reglementare a activităților din sectorul energetic, elaborând și implementând în practică actele normative necesare pentru acordarea licențelor, aprobarea și aplicarea tarifelor, efectuarea controlului activității titularilor de licență, protecția drepturilor consumatorilor și soluționarea petițiilor parvenite de la consumatori.

Agenția își desfășoară activitatea prin intermediul a 3 direcții (*schema 1*).

Direcția Politică Tarifară și Analiza Economică efectuează studii economice și de analiză a cheltuielilor în energetică, elaborează metodologii de calculare a tarifelor, monitorizează investițiile și cheltuielile întreprinderilor, acordă recomandări privind structura și nivelul tarifelor, efectuează auditul întreprinderilor energetice.

Direcția Reglementare și Licențiere elaborează reguli, regulamente și norme tehnice, acordă licențe pentru activitățile reglementate și monitorizează îndeplinirea de către titularii de licențe a regulilor și regulamentelor aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică precum și respectarea de către ei a condițiilor licențelor.

Direcția Juridică și Protecția Consumatorilor îndeplinește sarcini de asigurare juridică a activității Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, perfecționării legislative în domeniu și protecției consumatorului.

Deci, ca problemă rămâne necesitatea determinării funcțiilor și atribuțiilor organului central de specialitate în domeniul energetic corelate cu activitatea Agenției.

Analiza realizată ne demonstrează că autoritățile publice locale de nivelul I și II nu și-au stabilit strategia, programe de dezvoltare a sistemului energetic în teritoriul său. Activitatea autorităților locale sînt controlate de către Guvern, însă nu este stabilit un coraport dintre autoritățile abilitate din sfera energetică centrală cu cele locale.

În vederea asigurării unei activități normale în sectorul energetic este necesar să existe un coraport corespunzător dintre organele administrației publice, atât pe verticală, cât și pe orizontală (*schema 2,3*). În dependență de legăturile dintre aceste verigi ale sistemului executiv din Republica Moldova constă reușita atât în sectorul energetic cât și în ansamblul dezvoltării statului moldovenesc.

Astfel de către instituțiile publice se necesită o schimbare a sistemului de mecanisme și strategii ce trebuie realizate în sectorul energetic. Ministerul trebuie să dispună de o colaborare funcțională cu toate organele de stat, organele de specialitate din economia națională, cu administrația publică centrală și locală, cu agenții economici în domeniu indiferent de forma de proprietate și statut juridic.

Deci sarcina organului central în sectorul energetic este realizarea politicii statului, identificarea căilor de ajustare a organului central al sectorului energetic la schimbările politice, economice, sociale și crearea prin acestea a unor mecanisme eficiente de dezvoltare a sectorului energetic. Aceste mecanisme se pot realiza doar printr-o conlucrare strînsă cu organele administrației publice de orice nivel.

Bibliografie:

1. Legea cu privire la Guvern, 31 mai 1990, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.59-61 / 203 din 15.04.2005.
2. Regulamentul Ministerului Industriei și Infrastructurii, Monitorul Oficial din 7 iunie 2005, nr.83-85 (1682-1684).
3. Legea privind administrația publică locală nr.123-XV din 18 martie 2003. // Monitorul oficial. Nr.49 (1142), 2003.
4. Regulamentul Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, Hotărârea Guvernului nr.767 din 11 august 1997.
5. Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova nr. 764-XV din 27.12.2001, MO. nr. 16/53 din 29.01.2002.
6. Dezvoltarea sectorului energetic, Leonti Medvedev, Tranziția -- Retrospective și Perspective, - Chișinău, 2002.
7. Raportul Energiei pe anii 2002-2004.Ministerul Energeticii al Republicii Moldova, 2005.

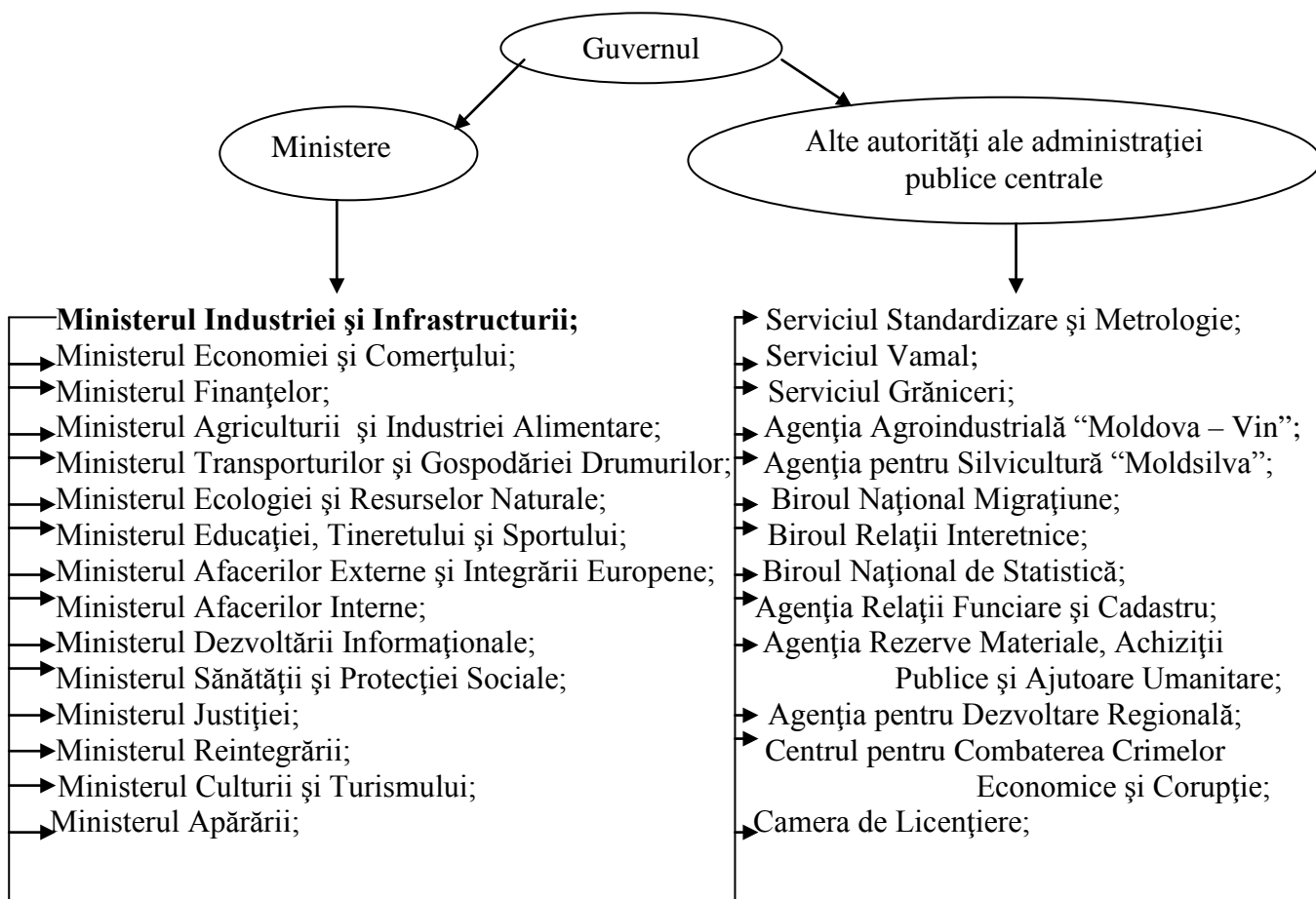
Schema 1: Structura managerială a sectorului energetic al Republicii Moldova

**Tabelul 1: Profitul și pierderile întreprinderilor sectorului energetic subordonate
Ministerului Industriei și Infrastructurii**

Întreprinderea	Profitul (+), pierderile (-) mii lei			
	2001	2002	2003	2004
Sectorul energetic, total	-377315,385	-124091,3	154592,5	-74884,2
Inclusiv:				
1. Întreprinderile de stat, total	-271018,3	-108159,3	22036,1	36645,8
În particular:				
Moldelectrica	1389,4	7434,9	5441,9	4944,3
Moldtranselectro	-258504,8	-102333,3	18514,3	36149,2
Nodul Hidroenergetic	854,4	1542,9	-349,1	368,3
Energoreparație	95,8	169,7	230	210
Energogazpurificare	-1899,5	503,5	-93,3	-133
Termoservice	-12658,7	-15797	-1741,1	-4866,1
Energoproiect	-149,9	391,4	179,1	43,1
ANCE	-145	-71,4	-145,7	-70
2.Societăți pe acțiuni, total	-106297,085	-15932	132556,4	-111530
În particular:				
CET-1, mun. Chișinău	-2243,7	-20513,9	3213,6	-525,3
CET-2, mun. Chișinău	-31615,4	735	86399,7	-3959,9
CET-Nord, mun. Bălți	-7847,4	-14762,3	-7902,7	-7786
Red Nord, mun.Bălți	-9602,6	36663	1054,3	23910,4
Red-Nord-Vest, mun.Dondușeni	-31922,9	-14133,2	-9934,2	-960,8
Transenergoreparație, mun. Chișinău	-408	-357,6	246,5	-205,7
Aprovizelectro, mun. Chișinău	55,3	19,9	23,1	23,4
Gazproiect, Chișinău	-57,1	84,3	46,4	19,9
Electrocon, Chișinău	-1494,1	9,8	4941,3	4663,3
Energogoconstrucție, mun. Chișinău	-436,8	-52,9	-289,3	-40
Comerț-Petrol, mun. Chișinău	641,8	-227	138,8	-30,9
Armo-Beton, mun. Chișinău	-667	-1167,7	878,1	5
Moldova-Gaz, mun. Chișinău			54853,6	-132239,8
Combustibil Solid, mun. Chișinău	-600,7	-1912,6	-184,7	4135,1
Incorgaz, mun. Chișinău	71,5	-227	107,5	1448,1
Zidpetrolcon, mun. Chișinău	0,015	-89,8	-1035,6	13,2

Schema 2: Structura puterii executive în Republicii Moldova

Schema 3: Coraportul dintre administrația publică locală și administrația centrală de specialitate.

